

Veiledning til eksamen høst 2022 – Rettsanvendelse i barnevernsarbeid

1

2 Innledning

Oppgaven skal kunne løses innenfor rammen av fire timer.

Under eksamen skal kandidatene ha tilgang til Lovdata, men det må antas at det er liten tid til å finne frem til andre rettskilder enn lovtekst. Kandidatene må imidlertid forventes å anvende lovteksten aktivt. Kandidatene må bl.a. gjennom å sitere lovtekst vise at de forholder seg til den presise ordlyden. Det må også forventes at kandidatene gjennom å vise til/sitere deler av lovteksten får frem hva som er det tvilsomme i den aktuelle saken; hva som krever nærmere drøfting.

Oppgaven inneholder fire hovedproblemstillinger, med underproblemstillinger som gjennomgås nedenfor. Hvilken rekkefølge problemstillingene blir behandlet i, er av noe underordnet betydning, selv om det eksempelvis er naturlig å behandle spørsmålet om barnevernstjenestens innhenting av opplysninger til slutt. Problemstillingene er av varierende vanskelighetsgrad.

Av emnebeskrivelsen for *Rettsanvendelse i barnevernsarbeid* fremgår følgende læringsutbyttebeskrivelse:

Kunnskap:

Kandidaten har

Inngående kunnskap i juridisk metodelære (rettskildelære)

Ferdighet:

Kandidaten kan

Selvstendig identifisere rettslige problemstillinger, og anvende juridisk metode ved løsning av disse (rettsanvendelse)

Generell kompetanse:

Kandidaten kan

Analysere relevante eksisterende og fremtidige rettslige problemstillinger og rettskildemateriell på barnevernfeltet

Hovedtemaet for eksamenen er juridisk metodelære. Evnen til å identifisere de aktuelle rettslige problemstillingene fordrer at kandidatene har kunnskap om materiell og prosessuell barnevernrett. Denne eksamenen gjennomføres tidlig i masterstudiet. Dermed kan ikke kandidatene vurderes som om de skal ha oppnådd kravene som stilles til sluttkompetanse i

andre juridiske temaer enn juridisk metodelære.

3 Løsningsforslag

3.1 Innledning

Kandidatene har fått valget mellom å anvende gjeldende barnevernlov (barnevernloven/bvl 1992) eller barnevernsloven av 2021 (barnevernsloven/bvl 2021). Kandidatene må være konsekvente i sitt valg. Siden de skal løse de rettslige spørsmålene som denne oppgaven omhandler, er det ikke rom for å trekke sammenligninger mellom ny og gammel lov.

Den vedlagte matrisen utdyper denne sensorveiledningen på flere punkter.

3.2 Barnevernstjenesten behandling av meldingen skolen sendte

Spørsmålet om barnevernstjenesten har overholdt den lovpålagte tidsfristen for gjennomgang av mottatt melding, bør være enkelt å besvare for kandidatene. Ifølge bvl. 1992 § 4-2 første ledd skal meldinger gjennomgås «snarest» med en seneste frist på en uke. Samme krav gjelder etter bvl. 2021 § 2-1 første ledd, første punktum. Kandidatene må tolke ordlyden og få frem den gjeldende fristen.

Ifølge faktum hadde barnevernstjenesten ikke vurdert skolens melding før ca. en måned etter at den var sendt. Ettersom det ikke er tvilsomt at tidsfristen er overskredet, er en kortfattet drøftelse tilstrekkelig. En enkel drøftelse her viser forståelse.

3.3 Barnevernstjenestens beslutning om å starte undersøkelse

Når det gjelder spørsmålet om barnevernstjenesten på bakgrunn av opplysningene fra skolen hadde grunnlag for å starte undersøkelse, må det tas et tydelig utgangspunkt i lovens ordlyd. Ordlyden er lik i barnevernloven 1992 § 4-3 og barnevernsloven 2021 § 2-2: «er rimelig grunn til å anta», et lavt beviskrav. Det materielle kravet er «forhold som kan gi grunnlag for tiltak». Nedre terskel for «tiltak» vil være hjelpetiltak etter bvl. 1992 4-4 andre ledd/ bvl. 2021 § 3-1 første ledd, der det sentrale vilkåret bare er at barnet har «særlig behov». Frivillige hjelpetiltak er lite inngripende. Kandidatene bør enten ut fra ordlyden eller ved å vise til andre rettskilder, få frem at det er en lav terskel for å iverksette undersøkelsessak. Opplysningene i oppgaven tilsier at det er en mor som sliter noe og hun har selv har ønske om bistand fra barnevernet. Dermed er det mest naturlig at kandidatene kommer til at det er grunnlag for å starte undersøkelse.

3.4 Rettslig grunnlag for at skolen gir opplysninger til barnevernstjenesten

Dette er den mest omfattende av hovedproblemstillingene. Det er ikke å forvente at kandidatene identifiserer og behandler alle underproblemstillingene.

Kandidatene skal være kjent med den grunnleggende taushetsplikten for alle som arbeider i offentlig sektor og som får kjennskap til opplysninger om personlige forhold. Det må derfor forventes at kandidatene identifiserer og klargjør dette utgangspunktet. I denne saken gir

skolen opplysninger til barnevernstjenesten. Mor Kari har gitt samtykke til at skolen kan kontakte barnevernstjenesten, men det er uenighet om omfanget av samtykke hun har gitt. Kandidatene bør innledningsvis finne frem til opplæringslova § 15-1 som viser til forvaltningsloven. Ut fra innholdet i annet ledd er det ikke tvilsomt at forvaltningslovens regler om taushetsplikt gjelder for skolen Morten går på, enten den er offentlig eller privat. Taushetsplikten gjelder «noens personlige forhold», jf. fvl. § 13 første ledd nr. 1. Hva «personlige forhold» omfatter er nærmere beskrevet i annet ledd. Opplysninger om så vel et barns opptreden på skolen som noens helsemessige forhold, omfattes av taushetsplikten.

Det er videre spørsmål om det i denne saken kan foreligge unntak fra taushetsplikten. Mest skjønnsomt er det å stille spørsmål ved hva mor har samtykket til og bygge på bestemmelsen i forvaltningsloven § 13 a nr. 1. Faktum må forstås slik at hun har samtykket til at skolen gir opplysninger om Mortens atferd på skolen og at hun er alenemor for to barn. Opplysningene som hun ga om egen helse, ble gitt etter at den formelle samtalen med lærerne var over og etter at hun hadde skrevet under på samtykkeskjemaet. Det er derfor mest nærliggende å si at samtykket ikke dekket videreformidling av helseopplysningene.

Det etterfølgende spørsmålet er dermed om skolen hadde annet rettslig grunnlag for å videreformidle taushetsbelagte opplysninger til barneverntjenesten. I så fall må det bygge på opplæringsloven § 15-3, jf. bvl. 1992 § 6-4/bvl. 2021 § 13-2 om meldeplikt, konkret bokstav a). Opplysningene i faktum gir ikke holdepunkter for det foreligger forhold som gir grunnlag for fritak fra taushetsplikten og dermed opplysningsplikt til barnevernet.

3.5 Rettslig grunnlag for barnevernstjenestens innhenting av opplysninger

I barnevernloven 1992 § 4-3 annet ledd vises det til at undersøkelsen ikke skal gjøres mer omfattende enn hva formålet tilsier. En ikke helt identisk bestemmelse følger av barnevernloven 2021 § 2-2 annet ledd tredje punktum. Dette i kombinasjon med bestemmelsen i barnevernloven 1992 § 6-4 femte ledd første punktum, jf. barnevernloven 2021 § 13-4, særlig fjerde ledd, viser at barnevernstjenesten som det klare utgangspunkt skal bygge på samtykke fra foreldrene når de innhenter opplysninger utover de opplysningene de allerede har mottatt. Opplysningene i faktum tilsier at mor ikke har samtykket til at barnevernstjenesten kan innhente ytterligere opplysninger. Kandidatene kan kort slå det fast.

Neste spørsmål er om det foreligger annen hjemmel for å innhente opplysninger. Aktuell hjemmel for innhenting av opplysninger vil være bvl. 1992 § 6-4 annet ledd/bvl. 2021 § 13-4 første ledd. Bestemmelsen har tre kumulative vilkår, «nødvendig», et av alternativene «vurdere, forberede og behandle saker» og alternativene om inngrep i bokstavene a til j / a til n. At dette er kumulative vilkår medfører at det er nok at et av vilkårene ikke er oppfylt for at barneverntjenesten ikke har hjemmel til å innhente opplysninger. Oppgaveteksten legger opp til at både «nødvendig» og vilkåret i bokstaven a til j / a til n blir drøftet. Alle disse alternativene i a til j/ a til n omhandler tvangstiltak, noe som kort må slås fast. Faktum viser at det er tale om et hjelpetiltak. En antar at det vil være vanskelig med noen omfattende drøfting av vilkåret «vurdere, forberede og behandle saker», da dette vilkåret klart vil være oppfylt i denne saken.

4 Vurdering av poengsetting i matrisen, samlet vurdering

Poengsettingen i matrisen må antas å reise mange vanskelige spørsmål. En del av grensetilfellene antas at sensorene finner gode skjønnsmessige løsninger på. Sensormøtet 19. desember vil også kunne bidra til samordning av poengsettingen for de ulike punktene.

Det skal gjøres en vurdering av kandidatenes kunnskap om og ferdigheter i juridisk metodelære for hvert hovedspørsmål. Hvordan kandidatene finner frem til og bruker lovteksten gir signaler om deres ferdigheter i juridisk metode. Deres evne til å fremheve de(n) deler av lovteksten som er nødvendig å tolke, signalisere metodiske ferdigheter. Metodisk kunnskap understrekes hvis de også finner frem til andre relevante kilder for å klargjøre hva som er innholdet i den aktuelle rettsregelen. Det kan imidlertid ikke forventes mye med hensyn til omfanget i bruken av andre rettskilder enn lovtekst, fordi kandidater kun har fire timer til rådighet i besvarelsen av oppgaven. Ferdigheter i juridisk metode viser seg også i evnen til å gjennomføre drøftelser av det konkrete forholdet fremfor å gi teoretiske fremstillinger. Likeså gir presisjon i lovhenviisningene og språkføringen i noen grad også signal om metodisk forståelse. Metodiske ferdigheter vil også vises ved sammenhengen mellom problemformuleringen og formuleringen av konklusjonen, enten det er et hoved- eller underspørsmål.

For alle fire hovedspørsmålene er siste punkt i vurderingen av besvarelsen; «Drøftelsen er iht juridisk metode», som kan gi null, ett eller to poeng. Her vil det være rom for å trekke inn skjønnsmessige vurderinger som ikke blir fanget opp av den mer skjematiske poengsettingen ellers i matrisen, eksempelvis temaer som «overflødig teori», «unødige/lite relevante problemstillinger er reist», manglende presisjon i lovhenviisning, struktur i drøftelsen av de enkelte spørsmål, mv.

Det må antas at kandidater som identifisere alle hovedproblemstillingene, også vil høste poeng i den videre drøftelsen av problemstillingen. Dermed vil identifisering av hovedproblemstillingene indirekte være en forutsetning for å få bestått. I hvilken grad de identifiserer og klarer å sondre i drøftelsene mellom underproblemstillingene, får betydning for mange poeng de ellers oppnår.